

महाराष्ट्र शासन

वित्त विभाग

शासन परिपत्रक क्रमांक- अर्थसं-२०१९/प्र.क्र. ४४/अर्थ-३.

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,

मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२.

दिनांक:- ०१ एप्रिल, २०१९.

शासन परिपत्रक :-

सन २०१९-२०२० चा अंतरिम अर्थसंकल्प दिनांक २७ फेब्रुवारी, २०१९ रोजी विधानमंडळास सादर करण्यात आला. हा अंतरिम अर्थसंकल्प असल्याने अतिरिक्त अर्थसंकल्प सादर करून विनियोजन विधेयक मंजूर होईपर्यंतच्या कालावधीसाठीचा (एप्रिल, २०१९ ते जुलै, २०१९ या चार महिन्यांचा) खर्च भागविण्यासाठी विधानमंडळाने "महाराष्ट्र विनियोजन (लेखानुदान) विधेयक, २०१९" मंजूर केले आहे. सदर विधेयकाचे आता अधिनियमात रुपांतर झाले असून ते महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक-२ म्हणून महाराष्ट्र शासन, राजपत्र असाधारण भाग-४, दिनांक ०८ मार्च, २०१९ मध्ये प्रसिध्द करण्यात आले आहे. सर्व मंत्रालयीन विभागांना विनंती करण्यात येते की, त्यांनी "सन २०१९-२०२० या वर्षाकरीता प्रस्तावित केलेल्या विनियोजनांची अनुसूची या अर्थसंकल्पीय प्रकाशनातील "स्तंभ क्रमांक ५ व ६" यामध्ये विभागांना दर्शविलेल्या रकमांचे अर्थसंकल्प वितरण प्रणालीवर (BEAMS) वाटप करण्यात येत असून सदर तरतूदीची एप्रिल ते जुलै, २०१९ पर्यंतची मासिक निधी विवरणपत्रे अर्थसंकल्प अंदाज, वितरण व संनियंत्रण प्रणालीवर (बीम्स) प्रशासकीय विभागांकडून नोंदविण्यात आल्यानंतर विभागास आवश्यक असणारा अनिवार्य व कार्यक्रमावरील खर्चाचा निधी (लेखानुदान) वितरीत केला जाईल. त्याचे तात्काळ वाटप करावे. सदर मासिक विवरणपत्रानुसारचा निधी एप्रिल ते जुलै, २०१९ या कालावधीमध्ये पुढे/मागे ओढून घेण्याची सुविधा अर्थसंकल्प अंदाज, वितरण व संनियंत्रण प्रणालीवर देण्यात येत आहे. निधी वितरीत करतांना मासिक निधी विवरणपत्रात (Cash Flow Statement) ज्या दरमहा खर्च रकमा दर्शविल्या आहेत त्याच्याशी सुसंगत असाव्यात.

२. प्रशासकीय विभागांना वित्तीय अधिकार नियम पुस्तिका भाग-१ वित्त विभाग शासन निर्णय क्रमांक:विअप्र-२०१३/प्र.क्र.३०/२०१३/विनियम,भाग-२, दिनांक-१७.४.२०१५ अन्वये प्राप्त झालेल्या अधिकारांतर्गत किंवा त्या-त्या विभागांना वेळोवेळी वित्तीय अधिकार नियम पुस्तिका भाग-२ अन्वये प्रदान केलेल्या वित्तीय अधिकारांतर्गत असलेल्या प्रकरणांबाबत वित्त विभागाची वेगळ्याने मान्यता घेण्याची आवश्यकता नाही.

३. उपरोक्त शासन निर्णयात नमूद केल्या व्यतिरिक्त ज्या बाबींसाठी विभागांना विवक्षितपणे वित्तीय अधिकार प्रत्यार्पित केले नसतील अशा बाबींच्या संदर्भात वित्त विभागाच्या सहमतीची आवश्यकता असेल.

४. प्रशासकीय विभागांनी निधीचे वितरण करताना महाराष्ट्र अर्थसंकल्प नियमपुस्तिका व वित्तीय अधिकार नियम पुस्तिकेमध्ये उल्लेख केलेल्या नियमांचे पालन करावे. त्याचप्रमाणे खाली दिलेल्या परिच्छेद ५ ते १७ मधील मार्गदर्शक सूचनांचे काटेकोरपणे पालन करावे.

५. पदनिर्मितीच्या अनुषंगाने वेतनावरील निधी वाटपाच्या संदर्भात आवश्यक तेथे उच्चस्तरीय सचिव समिती/मंत्रिमंडळ यांची मान्यता तसेच वित्त विभागाने वेळोवेळी दिलेल्या सूचनांच्या अनुषंगाने कार्यवाही झाल्याची खात्री करण्यात यावी.

६. सहायक अनुदाने (वेतनेतर) :- विविध शासकीय/प्रशासकीय संस्थांना तसेच अनुदानित संस्थांना सहायक अनुदाने मंजूर करण्यापूर्वी त्यांचेकडून पूर्वी वितरीत केलेल्या अनुदानाच्या खर्चाची उपयोगिता प्रमाणपत्रे विभागाने प्राप्त करावीत. शक्यतो यापूर्वी दिलेल्या अनुदानाचा विनियोग पूर्ण झाल्याशिवाय पुढील अनुदान वितरीत करण्यात येऊ नये. कोषागार अधिकाऱ्यांनी, सहायक अनुदानामधून निधी आहरित

करण्यासाठी सादर केलेल्या देयकासोबत संबंधित संस्थेचे लगतच्या मागील महिन्यातील बँक अकाऊंट स्टेटमेंट (Bank Account Statement) ची प्रत जोडलेली नसल्यास देयक पारित करू नये.

७. सहायक अनुदाने (वेतन) :- शासनाद्वारे देण्यात येणारे वेतन अनुदान लाभार्थ्यांच्या बँक अकाऊंटमध्ये ECS द्वारे प्रदान करणे बंधनकारक राहिल. कोणत्याही परिस्थितीत वेतन अनुदानाची रक्कम एकत्रितरीत्या व Offline पद्धतीने वितरीत करण्यात येऊ नये.

८. स्थानिक स्वराज्य संस्था व महामंडळे यांना अनुदान :- स्थानिक स्वराज्य संस्था तसेच महामंडळे यांना अनुदान वितरीत करण्यापूर्वी सदर संस्थांकडून राज्य शासनास येणे असणाऱ्या रकमांचा आढावा घेण्यात यावा व त्या रकमा वसूल करूनच उर्वरित अनुदान वितरीत करण्यात यावे. तसेच शासनाद्वारे सदर संस्थांना वितरीत केलेल्या अनुदानाचा विनियोग व अखर्चित रक्कम कुठे ठेवली आहे याबाबतची तपशीलवार माहिती एकत्रित करण्यात यावी. सदर अखर्चित निधी बँकेमध्ये ठेवलेला असल्यास त्याचे बँक अकाऊंट स्टेटमेंट (Bank Account Statement) शासनास सादर करावे. एखाद्या कार्यक्रमावरील खर्चासाठी उपलब्ध करून देण्यात आलेला निधी अखर्चित असल्यास त्याच प्रयोजनासाठी चालू वर्षी वित्त विभागाच्या अनुमतीशिवाय निधी वितरीत करू नये.

९. वैयक्तिक लाभार्थ्यांचा कार्यक्रम :- वैयक्तिक लाभार्थ्यांच्या कार्यक्रमांतर्गतची लाभार्थ्यांची देयके आहरित करतांना लाभार्थ्यांची यादी निश्चित करून योग्य त्या तपशिलासह देयकासोबत जोडल्याशिवाय वैयक्तिक लाभार्थ्यांची अनुदाने आहरित करण्यात येऊ नयेत. वैयक्तिक लाभार्थ्यांचे कार्यक्रम आधार क्रमांकाशी संलग्न करण्यात यावे व अनुदानाचे प्रदान इलेक्ट्रॉनिक्स क्लिअरन्स सिस्टम (ECS) नेच करण्यात यावे.

१०. शिष्यवृत्ती :- शिष्यवृत्ती / शिक्षणशुल्काची प्रतिपूर्ती, वैयक्तिक लाभार्थी तसेच सवलती पोटी दिलेले अनुदान इत्यादीची प्रदाने इलेक्ट्रॉनिक्स क्लिअरन्स सिस्टम (ECS) नेच अदा करण्यात यावीत. अशा सर्व बाबी आधार क्रमांकाशी संलग्न करण्यात याव्यात.

११. बांधकाम विषयक प्रस्ताव :- बांधकाम विषयक प्रस्तावासंदर्भात प्रशासकीय मान्यता / तांत्रिक मान्यता तसेच आवश्यक तेथे सचिव समितीची मान्यता प्राप्त करून कामनिहाय निधी अर्थसंकल्पीत करणे आवश्यक आहे. नवीन कामांबाबत निधीच्या उपलब्धतेची खात्री केल्यानंतरच कामाची निविदा सूचना काढून कार्यारंभ आदेश देण्यात येऊन काम सुरु करावे व आवश्यकतेप्रमाणे निधीचे वितरण करण्यात यावे. जुन्या कामांचा आढावा घेऊन ती प्राथम्याने पूर्ण करण्यात यावीत व हा निधी ठेव बांधकामाचे स्वरूपात सार्वजनिक बांधकाम विभागास प्रदान करू नये.

१२. केंद्र पुरस्कृत कार्यक्रम :- केंद्र पुरस्कृत योजनेसंदर्भात केंद्र शासनाकडून निधी प्राप्त झाल्याची खात्री संबंधित विभागाने नस्त्यावर वित्त विभागाच्या अर्थोपाय शाखेकडून करून घ्यावी (यासाठी व्यय/अर्थसंकल्प शाखेला नस्ती संदर्भात करण्याची आवश्यकता नाही) व तदनंतर सदर निधी तसेच असल्यास राज्य शासनाचा समरूप हिस्सा प्रशासकीय विभागाने त्यांचे स्तरावर वितरीत करावा. यासाठी नस्ती पुन्हा वित्त विभागास सहमतीसाठी वेगळ्याने संदर्भात करण्याची आवश्यकता नाही. मात्र, मागील वर्षामधील केंद्र शासनाचा निधी चालू वर्षी खर्च करावयाचा असल्यास त्यास आवश्यकतेप्रमाणे यथास्थिती नियोजन, आदिवासी विकास आणि सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग तसेच वित्त विभागाची सहमती घेणे अनिवार्य राहिल.

१३. खरेदी प्रक्रिया :- सर्व मंत्रालयीन विभागांना असेही कळविण्यात येते की, “शासकीय विभागाने करावयाच्या कार्यालयीन खरेदीसाठीच्या कार्यपध्दतीची नियमपुस्तिका” उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभागाने त्यांच्या क्र. भांखस- २०१४/प्र.क्र.८२/ भाग-III /उद्योग-४, दि. १.१२.२०१६ च्या शासन निर्णयान्वये प्रसिध्द केली आहे. सदर शासन निर्णय व त्यासोबतच्या मार्गदर्शक सूचनाप्रमाणे तसेच दि. २४ ऑगस्ट, २०१७ व दि. ८ डिसेंबर, २०१७ च्या शासन निर्णयातील तरतूदीनुसार खरेदीप्रक्रिया पूर्ण करून पुरवठादार निश्चित झाल्याशिवाय तसेच या मार्गदर्शक सूचनेतील अटीचे पालन करून खरेदीची देयके कोषागारातून आहरित करण्यात यावीत. खरेदीविषयक धनादेश संबंधित पुरवठादाराच्याच नावाने व शक्यतो इलेक्ट्रॉनिक्स क्लिअरन्स

सिस्टीमद्वारे (ECS) अदा करण्यात यावेत.

१४. संक्षिप्त देयक :- अनेक वेळेला विभागांद्वारे संक्षिप्त देयकाद्वारे निधी खर्च करण्यात येतो. मात्र त्याचे तपशीलवार देयक सादर न केल्यामुळे लेखा आक्षेप येतात व अपहार संभवतात. तरी यापुढे विभागांनी ज्या लेखाशीर्षाखाली जुनी तपशीलवार देयके प्रलंबित असतील ती सादर केल्याशिवाय त्या लेखाशीर्षाखालील निधी वित्त विभागाच्या सहमतीशिवाय आहरित करू नये.

१५. अखर्चित रकमा :- विविध कारणांमुळे अखर्चित राहिलेला निधी विभागांनी त्यांच्या अधिनस्त महामंडळाकडे हस्तांतरीत करून तांत्रिकदृष्ट्या खर्च झाल्याचे दाखविले जाते, ही एक प्रकारची अनियमितता आहे, याची विभागांनी नोंद घ्यावी. तसेच त्यांच्या अधिनस्त असलेला यापूर्वीचा अखर्चित निधी (स्वीय प्रपंजी खात्यातील / महामंडळाच्या खात्यातील वा इतर प्रकारे खर्च दर्शवून बाहेर ठेवण्यात आलेला) संपूर्णतः खर्च झाल्याशिवाय तरतुदी आहरित वा वितरीत करू नयेत. याठिकाणी असेही निदर्शनास आणण्यात येते की, स्वीय प्रपंजी लेख्याखाली विभागांकडे बऱ्याच मोठ्या प्रमाणावर निधी अखर्चित असल्याचे दिसून येते. सदर निधीचा ताळमेळ घालून व लेखा परिक्षण करून निधी विहित मुदतीत खर्च न झाल्यास तो शासनाच्या तिजोरीत परत करण्यात यावा. सदर अखर्चित निधी बँकेमध्ये ठेवलेला असल्यास त्याचे बँक अकाऊंट स्टेटमेंट (Bank Account Statement) शासनास सादर करावे.

१६. उपरोक्त अटी व शर्ती बरोबरच विभागांना सूचना देण्यात येते की, खर्च करतांना राज्य शासनाची कार्य नियमावली, वित्तीय नियमावली व सर्व अटी/शर्तीचे पालन करणे ही जबाबदारी विभागांची राहिल.

१७. प्रशासकीय विभागांनी सदर निधीचे वितरण करताना लोकसभा निवडणूक-२०१९ च्या आदर्श आचार संहितेचे पालन होत आहे, ही खात्री करण्याची दक्षता घेण्यात यावी.

१८. सदर शासन परिपत्रक महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आले असून त्याचा सांकेतांक २०१९०४०१११०००६४७०५ असा आहे. हे परिपत्रक डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(व. कृ. पाटील)
सह सचिव, महाराष्ट्र शासन.

प्रत,

- १) मा. राज्यपालांचे सचिव.
- २) मा मुख्यमंत्र्यांचे प्रधान सचिव.
- ३) मा. विरोधी पक्षनेता, (विधानपरिषद / विधानसभा), महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, विधानभवन, मुंबई.
- ४) सर्व मा. मंत्री / मा. राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव.
- ५) सर्व अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव / सचिव, सर्व मंत्रालयीन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ६) सचिव, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, विधानभवन, मुंबई.
- ७) सह सचिव / उप सचिव (अर्थसंकल्प शाखा), सर्व मंत्रालयीन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ८) विशेष आयुक्त, महाराष्ट्र सदन, कोपर्निकस रोड, नवी दिल्ली-११०००१.
- ९) प्रधान महालेखापाल-१/२, (लेखा परीक्षा) महाराष्ट्र, मुंबई/ नागपूर.
- १०) प्रधान महालेखापाल-१/२, (लेखा व अनुज्ञेयता) महाराष्ट्र, मुंबई/ नागपूर.
- ११) संचालक, लेखा व कोषागारे, मुंबई.
- १२) अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई.

- १३) निवासी लेखा अधिकारी, मुंबई.
- १४) सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी.
- १५) सर्व सह सचिव / उप सचिव / अवर सचिव / कक्ष अधिकारी, वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- १६) निवड नस्ती, अर्थ-३, वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई.